

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Схвалено

Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протокол № 4 від 18 квітня 2016 року

Затверджено

Ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
_____ С. В. Мельничук
« ____ » _____ 2016 року

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

**підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти - доктора філософії (PhD)
за спеціальністю 081 Право**

(45 кредитів)

Чернівці, 2016

Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) за спеціальністю 081 Право розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Никифорак М.В. – доктор юридичних наук, професор.

Меленко С.Г. – доктор юридичних наук, професор.

Гаврилюк Р.О. – доктор юридичних наук, доцент.

Боднарук М.І. – доктор юридичних наук, доцент.

Щербанюк О.В. – доктор юридичних наук, доцент.

Жаровська Г.П. – кандидат юридичних наук, доцент.

Рецензенти:

1. **Бойко Андрій Михайлович**, доктор юридичних наук, професор, член Вищої ради юстиції.
2. **Хохуляк В'ячеслав Віссаріонович**, доктор юридичних наук, доцент, начальник Головного територіального управління юстиції у Чернівецькій області.
3. **Орлюк Олена Павлівна**, доктор юридичних наук, професор, член кореспондент НАПрН України, завідувач кафедри інтелектуальної власності Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
4. **Косович Віталій Мирославович**, доктор юридичних наук, доцент кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Програму погоджено:

Гарант освітньої програми

проф. П.С. Пацурківський

Перший проректор

проф. Р.І. Петришин

Загальна характеристика освітньо-наукової програми

У цій програмі для формування шифрів застосовуються скорочення назв циклів підготовки, до якої віднесено навчальні дисципліни: ННД – нормативні (обов'язкові) навчальні дисципліни; ДВФ – дисципліни вибору факультету; ДВА – дисципліни вільного вибору аспіранта.

Ця програма встановлює: необхідний рівень теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, здобутих особою і достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі дослідницько-іноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та методикою педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого повинні мати наукову новизну, теоретичне і практичне значення; нормативний зміст навчання в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, обсяг та рівень засвоєння у процесі підготовки відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційного рівня доктор філософії в галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право; перелік навчальних дисциплін підготовки докторів філософії в галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право; форму проміжної та підсумкової атестації; термін навчання.

1. Мета і завдання освітньо-наукової програми

1.1. Метою освітньо-наукової програми є забезпечення оволодіння аспірантами юридичного факультету третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, відповідно до восьмого кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Доктор філософії (PhD) – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти.

Освітньо-наукова програма передбачає надання здобувачам освітньо-наукового рівня в аспірантурі теоретичних знань та практичних умінь і навичок, а також інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та методикою педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

1.2. До основних завдань ОНП підготовки докторів філософії в галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право належать: сформувати у аспіранта загальні та фахові компетентності, достатні для проведення власного наукового дослідження за спеціальністю 081 Право, участі у колективній науково-дослідній роботі в галузі 08 Право, достатні для здійснення власної педагогічної діяльності, організації науково-методичної роботи профільної кафедри у вищому навчальному закладі (науковій установі); створити умови для належного визначення основних етапів і змістовних завдань власного наукового дослідження аспіранта та послідовності їх виконання; створити умови для публікації проміжних та остаточних результатів власного наукового дослідження у наукових фахових періодичних виданнях та під час

роботи наукових конференцій і круглих столів; забезпечити системну розширену асистентську педагогічну практику аспіранта (здобувача) на профільній кафедрі, яка включає в себе оволодіння сучасними методиками, сучасними інформаційними технологіями викладання дисциплін у галузі права, проведення навчальних занять, підготовку та публікацію власних науково-методичних праць за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, навчально-методичний посібник, навчальний посібник, підручник, практикум тощо), практичне освоєння принципів і методів організації науково-педагогічної, наукової та виховної роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи юридичного факультету й університету тощо); забезпечити якісний проміжний контроль виконання аспірантом власного наукового дослідження, створити умови для всебічної, об'єктивної фахової експертизи результатів наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії, їх відповідності чинним вимогам до дисертаційних робіт; створити умови для підготовки до процедури захисту дисертації (наукового дослідження) здобувача наукового ступеня та до захисту у спеціалізованій вченій раді.

2. Зміст освітньо-наукової програми

2.1. ОНП передбачає такі складові:

2.1.1. Професійна теоретична підготовка, що забезпечує підвищення освітнього рівня за спеціальністю Право. До складу теоретичної підготовки включаються: нормативні (обов'язкові) навчальні дисципліни, які забезпечують підвищення професійної майстерності майбутньої науково-дослідницької та викладацької діяльності; дисципліни вибору факультету, призначення яких полягає у забезпеченні професійного освітньо-кваліфікаційного рівня; дисципліни вибору аспіранта дозволяють отримати додаткові знання, що підвищують їхній фаховий рівень і поглиблюють знання у відповідних фахових спрямуваннях.

2.1.2. Проходження асистентської педагогічної практики дозволить закріпити отримані знання щодо викладацької майстерності.

2.1.3. Науково-дослідницька робота, разом із теоретичною, забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень, необхідний для здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності.

2.1.4. Підготовка та захист дисертаційної роботи, що разом з теоретичною і практичною підготовками, а також науково-дослідницькою роботою, забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень.

2.2. Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії та максимальний навчальний час за циклами наведено у Таблиці 1.

**Розподіл змісту
освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії**

№	Цикли дисциплін	Навчальних годин	Кредитів
1.	Професійна теоретична підготовка	1350	45
1.1.	Нормативні навчальні дисципліни	690	23
1.2.	Дисципліни вибору факультету	300	10
1.3.	Дисципліни вибору аспіранта	360	12
2.	Асистентська педагогічна практика*	300*	10*
Разом		1350	45

* Асистентська педагогічна практика є складовою блоку нормативних навчальних дисциплін (Див.: ННД 05*).

2.3. Нормативна частина освітньо-наукової програми

2.3.1. Перелік нормативних дисциплін з кількістю навчальних годин і кредитів ECTS, що відводиться на їх вивчення, наведено у Навчальному плані.

2.3.2. Цикл нормативної частини навчального плану включає в себе дисципліни загальної підготовки, спрямовані на оволодіння аспірантами загальнонауковими (філософськими) компетентностями, формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення своїх наукових результатів іноземною мовою, відповідно до специфіки спеціальності, в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів зі спеціальності Право:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
1.	Філософія та методологія науки	6	180	60	120	екзамен
2.	Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування	7	210	70	140	екзамен
3.	Асистентська педагогічна практика	10	300			
Всього		23	690	130	260	

2.4. Вибіркова частина освітньо-наукової програми

2.4.1. Перелік вибірових дисциплін з кількістю навчальних годин і кредитів ECTS, що відводиться на їх вивчення, наведено у Навчальному плані.

2.4.2. Цикл вибіркової частини включає в себе дисципліни вибору факультету та дисципліни вільного вибору аспіранта, що спрямовані на набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, здобуття глибинних знань зі спеціальності Право, зокрема на засвоєння основних концепцій праворозуміння, розуміння теоретичних і практичних проблем юриспруденції, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

2.4.3. Вибіркова частина навчального плану створює передумови для відображення у змісті освітньо-наукової програми особливостей вузькопрофільної підготовки в межах обраних дисциплін, а головне – для диференціації та індивідуалізації підготовки аспірантів зі спеціальності 081 Право.

2.4.4. Вибіркова частина освітньо-наукової програми включає в себе три блоки, з яких аспірант обирає дві дисципліни з кожного переліку.

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
Дисципліни вибору факультету						
1.	Studies in law	5	150	50	100	екзамен
2.	Методологія роботи над дисертацією доктора філософії	5	150	50	100	екзамен
Дисципліни вибору аспіранту *						
Перелік №1						
1.	Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів	2	60	20	40	залік
2.	Викладання у вищій школі	2	60	20	40	залік
3.	Академічні права і свободи аспірантів	2	60	20	40	залік
4.	Критичне мислення	2	60	20	40	залік
5.	Інформаційний	2	60	20	40	залік

	пошук і робота з бібліотечними ресурсами					
6.	нтуїція: природа та евристичний потенціал	2	60	20	40	залік
7.	Український соціум	2	60	20	40	залік
Перелік №2						
1.	Антропологія права	2	60	20	40	залік
2.	Посткласична теорія права	2	60	20	40	залік
3.	Західна традиція права	2	60	20	40	залік
4.	Методологічна традиція доктрини природного права	2	60	20	40	залік
5.	Методологічна традиція доктрини приватного права	2	60	20	40	залік
6.	Методологічна традиція доктрини публічного права	2	60	20	40	залік
7.	Право як пізнання: вступ до гносеології права	2	60	20	40	залік
8.	Українське трудове законодавство і міжнародні трудові стандарти	2	60	20	40	залік
9.	Онтологічний та епістемологічний підходи до тлумачення конституції	2	60	20	40	залік
10.	Суддівська дискреція	2	60	20	40	залік
Перелік №3						
1.	Філософія злочину	2	60	20	40	залік
2.	Філософія покарання	2	60	20	40	залік
3.	Філософія правосуддя	2	60	20	40	залік
4.	Філософія фінансового права	2	60	20	40	залік
5.	Посткласична	2	60	20	40	залік

	парадигма природи податкового права					
6.	Посткласична парадигма судової психології	2	60	20	40	залік
7.	Актуальні проблеми юридичної психології	2	60	20	40	залік
8.	Методологія дослідження злочинності	2	60	20	40	залік
9.	Методологія дослідження судової влади	2	60	20	40	залік
10.	Міжнародні стандарти соціальних прав людини	2	60	20	40	залік
11.	Судовий конституціоналізм	2	60	20	40	залік
* включає в себе три блоки, з яких аспірант обирає 2 (дві) дисципліни з кожного переліку						

3. Асистентська педагогічна практика

3.1. Асистентська педагогічна практика є обов'язковим компонентом ОНП підготовки докторів філософії в галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Вона має на меті набуття аспірантом професійних навичок та вмій викладача вищого навчального закладу.

3.2. Метою асистентської педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмій і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу для спеціальності 081 Право.

3.3. Асистентська педагогічна практика має бути наближеною до напрямів наукових досліджень аспіранта. Під час такої практики виникає можливість апробувати результати досліджень, що проводяться аспірантом при написанні дисертаційної роботи.

3.4. Згідно з навчальним планом підготовки докторів філософії, асистентська педагогічна практика проводиться на другому та третьому році навчання в обсязі 300 год. (10 кредитів ECTS), у тому числі не менше 50 годин семінарських/практичних занять зі студентами.

3.5. Проходження асистентської педагогічної практики передбачає виконання аспірантом наступних видів робіт: підготовку та прочитання 1-2

лекцій разом з лектором з дисциплін, які викладаються науковим керівником; підготовку та проведення семінарських/практичних занять; підготовку навчально-методичного забезпечення проведення семінарських/практичних занять; розробку завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, що читаються; підготовку навчально-методичного забезпечення проведення модульних контрольних робіт з дисциплін, що викладаються; підготовку навчально-методичного забезпечення проведення залікових робіт та іспитів з дисциплін, що читаються; участь, разом з лектором, у проведенні заліків та іспитів для студентів відповідної спеціальності.

4. Очікувані результати навчання (компетентності освітньої складової)

4.1. Освітня складова спрямована на надання аспірантам знань і навичок, необхідних для здійснення молодими вченими професійного наукового пошуку та продукування виважених обґрунтованих ідей; надання аспірантам глибоких доктринальних знань в галузі права та вироблення у них вмінь та навичок самостійної наукової діяльності.

4.2. У результаті навчання в аспірантурі очікується набуття таких соціально-особистісних компетенцій:

- здатність до організації власної науково-дослідницької діяльності;
- здатність до системного критичного мислення;
- науковий світогляд і творче мислення;
- здатність до навчання впродовж життя;
- здатність до критики й самокритики, толерантність до різних ідей;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи;
- володіння основами усної та письмової академічної комунікації іноземною мовою.

4.3. Також очікується набуття загальнонаукових компетенцій:

- розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності;
- аналітичні здібності;
- дослідницькі навички;
- навички управління інформацією;
- здатність виявляти актуальні проблеми;
- здатність здійснювати теоретичний аналіз проблеми;
- здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези;
- володіння теоретико-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності;
- розуміння необхідності участі в конкурсах та грантових і стипендіальних

програмах;

- знання основ методології, техніки і організації науково-дослідної роботи, підходів до планомірної та ефективної індивідуальної і командної дослідницької діяльності;
- здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень;
- генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних областях;
- здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням набутих практичних знань;
- здатність представляти результати своїх досліджень та аргументовано їх обстоювати.

4.4. Врешті, очікується набуття професійних компетенцій науковця-правника:

- системне розуміння історичних етапів формування правової думки, вміння використовувати теоретичну спадщину минулого у своїй власній дослідницькій діяльності;
- розуміння тенденцій, закономірностей, факторів і умов формування юридичної науки, її місця в системі соціально-гуманітарного знання, правової політики, правової культури громадян і суспільства в цілому;
- оволодіння сучасними правовими теоріями і концепціями та здатність до їх критичного аналізу й оцінки;
- здатність застосовувати інтелектуальний інструментарій, понятійно-категоріальний апарат, необхідний для формування професійної правничої наукової позиції;
- здатність проводити теоретичні та прикладні дослідження у сфері юридичних наук, використовуючи сучасні дослідницькі підходи та методи;
- здатність вибирати і застосовувати дослідницькі методи, адекватні предмету і завданням дослідження, встановлювати необхідний зв'язок між об'єктом і предметом дослідження, теорією/концепцією та інструментарієм сучасної юридичної науки;
- здатність аналізувати конкретні правові явища, ситуації та процеси із застосуванням доступного аналітико-прогностичного інструментарію;
- здатність формулювати релевантні для сучасної юридичної науки і практики висновки на основі проведених досліджень;
- здатність планувати та здійснювати навчальний процес в установах вищої освіти, обґрунтовано обирати й ефективно використовувати освітні технології, методи і засоби навчання з метою забезпечення запланованого особистісного та професійного рівня розвитку.

5. Очікувані результати (компетентності освітньої складової)

5.1. Практична складова спрямована на отримання аспірантами досвіду

викладання у ВНЗ, вміння доносити інформацію до студентів, організувати навчальний процес, залучати студентів до наукової роботи, пояснювати на доступному для студентів рівні наукові методи та результати. При цьому очікується набуття аспірантами сукупності компетенцій, необхідних для роботи викладачем у вищому навчальному закладі.

**Профіль програми
аспіранта (PhD) за освітньою-науковою програмою
спеціальності 081 Право**

<i>Тип диплома та обсяг програми</i>	Одиничний ступінь, 45 кредитів ЄКТС за 4 навчальні роки
<i>Вищий навчальний заклад</i>	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
<i>Акредитуюча інституція</i>	Національна агенція забезпечення якості вищої освіти
<i>Період акредитації</i>	Програма впроваджена в 2016 році
<i>Рівень програми</i>	FQ-EHEA – третій цикл, QF-LLL – 8 рівень, НРК – 3 рівень
Ціль програми	
Загальна мета програми – розвинути в аспірантів дослідницькі навички в предметній області за рахунок більш глибокого розуміння правових явищ і процесів, їх причинно-наслідкових зв'язків, а також забезпечити консультаційну підтримку у виконанні оригінальних наукових досліджень, що спрямовані на отримання нових наукових знань, підготовці та захисту дисертації.	
Характеристика програми	
<i>Предметна область, напрям</i>	Право. Основна частина роботи для отримання ступеня, що відповідає 45 кредитам ЄКТС, присвячена формуванню основних компетентностей, які допоможуть молодому досліднику в зборі й опрацюванні дослідницького теоретичного матеріалу, емпіричних даних та написанні дисертації, включає як саме дослідження, так і аналіз документації й опрацювання письмового тексту відповідно до міжнародних стандартів якості.
<i>Фокус програми: загальна/спеціальна</i>	Дослідник-початківець отримує повну підтримку при опрацюванні теми дослідження та підготовці практичної та теоретичної/методичної стратегії.
<i>Орієнтація програми</i>	Орієнтація дослідження. Практична складова є невід'ємною при вивченні правових процесів і явищ.
<i>Особливості програми</i>	Більшість зусиль дослідника-початківця присвячені безпосередньо збору первинної інформації, опрацюванню фахових праць і написанню дисертації, решту часу він може використати для вивчення інших наукових та

	теоретичних курсів чи для іншої діяльності, пов'язаної з роботою, зокрема на наукову комунікацію, проектну розробку і пошук фінансування тощо.
Працевлаштування та продовження освіти	
<i>Працевлаштування</i>	Вимогами до посад є наявність завершеного навчання, проведення досліджень високого рівня та досвід у дослідницькій та викладацькій роботі у вищих навчальних закладах і науково-дослідницьких установах.
<i>Продовження освіти</i>	Є доступними деякі дослідницькі стипендії, що можуть містити додатковий освітній компонент.
Стиль та методика навчання	
<i>Підходи до викладання та навчання</i>	Стиль навчання. Базується на активному навчанні, передусім на індивідуальному масштабному дослідницькому проекті, що ретельно контролюється з боку висококваліфікованих науковців і викладачів, надаючи певну відповідальність досліднику на початковому етапі за вибір методу, предмету та організацію часу. Як правило, форма навчання за програмою є стаціонарною; можливо поєднувати заочне навчання в аспірантурі з роботою.
<i>Система оцінювання</i>	Загальна оцінка формується на основі заліково-езаменаційних сесій, атестацій аспіранта (2 рази на рік) та попереднього захисту дослідження. Остаточне оцінювання та вручення диплома має вигляд відкритого захисту дисертації.
Програмні компетентності	
<i>Загальні</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Навики критичності й самокритичності, здатність рецензувати публікації та презентації, брати участь у міжнародних наукових дискусіях, аргументовано висловлюючи і відстоюючи власну позицію. • Абстрактне обґрунтування і моделювання дослідницького завдання на актуальну проблематику з наукового погляду. Здатність визначати відповідні задачі та окреслювати їх таким чином, щоб просувати і трансформувати наукові знання та розуміння. • Якість та етичні зобов'язання. Знання

	<p>стандартів і типу мислення, необхідних для наукового дослідження та опублікування, включаючи критичну обізнаність та інтелектуальну чесність.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комунікація. Здатність писати і розмовляти на професійному рівні, з використанням відповідної наукової термінології, як державною мовою, так і іноземною. • Працювати самостійно; вміння керувати власним часом, виділяти основне і другорядне в джерельному, науковому матеріалі; виховання в молодому досліднику відповідних психологічних рис – цілеспрямованості, стійкості та ін., щоб представити остаточний варіант дисертації до визначеного кінцевого терміну. • Міжособистісні здібності. Співпраця в українських і міжнародних наукових колах, вміння на належному рівні представити свою дослідницьку проблематику в середовищі як науковців, так і нефахівців.
<i>Фахові</i>	<ul style="list-style-type: none"> • База знань. Глибокі знання правових процесів і явищ, детальні знання спеціальної області дослідження. • Інформаційний менеджмент. Здатність визначати, глибоко аналізувати наукову інформацію з різних джерел, співставляти отримані дані на предмет їх достовірності, об'єктивності. • Аналіз документів. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі. • Індивідуальне дослідження. Здатність планувати власне дослідження, і на його основі робити внесок у розвиток правознавства.
Програмні результати навчання	
<ul style="list-style-type: none"> • Здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати публікації в межах власної дослідницької проблематики та поза нею. • Здатність науково розробляти та аргументовано презентувати в науковому середовищі результати пошуково-дослідницької діяльності. • Здатність здійснити завершене оригінальне дослідження, що базується на використанні сучасних методів у науковій роботі. • Здатність презентувати результати дослідження в науковому і ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, зустрічей, громадських ініціатив. 	

- Здатність представляти результати власного дослідження іноземною мовою.
- Обізнаність і здатність взаємодіяти інтелектуально з найновішими дослідженнями в спеціальній області дослідження.
- Здатність використовувати облікову інформацію з українських і зарубіжних архівів, бібліотечних каталогів та найновіших ІКТ-ресурси, щоб локалізувати джерела і літературу, корисні для власного дослідження.
- Вміння обирати і реалізувати на практиці перспективну наукову співпрацю для вибраного напрямку дослідження.

Гарант освітньої програми

проф. П.С. Пацурківський

Ректор

проф. С.В. Мельничук

